

“La nostra autonomia és de baixa qualitat”

En diverses ocasions ha expressat la necessitat d'obrir un “debat constitucional”. En què consisteix, i més en un moment en què sembla que debat i Constitució, per a alguns, és incompatible?

—Bé, és un debat ampli que jo plantejava arran del 25è aniversari de la Constitució. Un debat que de fet és extensible als estatuts d'autonomia.

El que plantejo és analitzar si la Constitució, amb l'experiència d'aquests vint-i-cinc anys, cal modificar-la en algun aspecte. Només és obrir el debat per veure què ha donat de si, si hi ha punts que no estaven previstos i que seria bo incorporar-los, si hi ha altres coses que no han acabat de funcionar... Per tant, per “debat constitucional” entenc, simplement, començar a parlar sobre aquest tema. Però hi ha qui troba que només això ja està fora de la Constitució, malgrat que aquest text preveu, en el seu si, la possibilitat de reforma. I cal tenir en compte, per exemple, que una generació nova no va participar en els debats constituents... És bo que cada vint-i-cinc anys, com a mínim, es pugui fer una discussió sobre aquest text fonamental.

—Defensar la Constitució, sense acceptar-ne una possible reforma, és un parany, doncs?

—Qui defensa la Constitució l'ha de defensar del primer article a l'últim, inclosos els mecanismes previstos per a la seva reforma. En realitat, la màxi-

ma aspiració per a les constitucions és que es posin en marxa els mecanismes de reforma. Això vol dir que es van adaptant a la realitat. El problema és que si no es reformen les constitucions de manera explícita, a la pràctica es van deixant d'aplicar alguns dels seus preceptes i perden part de la seva funció de regulació de la legalitat. La idea de reformar la Constitució reforça el mateix text constitucional.

—La rigidesa del debat polític pot acabar convertint un conflicte institucional, per exemple, com el que hi ha entre governs basc i espanyol, en un atzucac constitucional i una situació de ruptura?

—Quan tu tens un conflicte que toca els punts neuràlgics de la Constitució i et tanques a tot debat, pot comportar, com a conseqüència, que tendeixes a resoldre el problema fora d'aquest àmbit. Aquí hi ha un perill. Però, és clar, també s'entén que des de l'altre punt de vista no els interessi obrir el debat.

—Es parla de la Constitució com a pacte “entre iguals”. Va ser un pacte entre iguals la Constitució del 1978 o els defectes que avui s'arrosseguen vénen, precisament, de no ser-ho?

—Com totes les constitucions, és tributària de la correlació de forces que hi havia en aquell moment. I, en aquest cas, se sortia d'una dictadura, i es tenia la voluntat de no radicalitzar posicions, sinó de trobar punts de contacte. Des d'aquest punt de vista, va sortir prou bé. És cert que hi van haver

El doctor Carles Viver i Pi-Sunyer, catedràtic de Dret Constitucional de la Facultat de Dret de la Universitat Pompeu Fabra i exmagistrat del Tribunal Constitucional, defensa la necessitat democràtica d'obrir un “debat constitucional” que debati la validesa o no d'un estat de les autonomies que, en 25 anys, no ha resolt l'encaix de les nacions que avui integren l'estat.

JORDI PUJOL

"Hem de repensar si el model autonòmic és vàlid o no, o si el camí que es va emprendre fa 25 anys porta a bon port o no."

coses que no es van poder tocar; algunes coses que potser hauria estat bo que haguessin sortit. Com allò que sempre s'ha dit, per exemple, que no es van depurar els cossos i forces de seguretat de l'estat, o d'altres rèmores que van quedar. Però potser era l'única solució per arribar a un pacte. I, des d'aquest punt de vista, la Constitució, sobretot en el moment que neix, és molt correcta, si tenim en compte les circumstàncies. El que passa és que les circumstàncies evolucionen i no et pots negar a discutir les bases del sistema.

—Quins aspectes queden més mal resolts en la Constitució espanyola?

—Hi ha aspectes que no es van poder tractar perquè en aquell moment no eren especialment rellevants. Per exemple, Europa no hi apareix, o el tema de la immigració... I a la llum de l'experiència d'aquests vint-i-cinc anys, convindria repensar tot el que afecta l'estat de les autonomies.

De fet, en gran part, el que hi ha en el text de la Constitució són normes transitòries, que ja han deixat d'estar en vigor. Amb l'experiència d'aquests

anys jo diria que hem aconseguit una àmplia autonomia, però de baixa qualitat. Això vol dir que hem de repensar si el model autonòmic és vàlid o no, o si el camí que es va emprendre fa vint-i-cinc anys és un camí que porta a bon port o no.

—Tal com estan les coses, en obrir aquest debat no hi ha el perill d'anar més enrere que endavant?

—Des del punt de vista polític té els seus riscos. Ningú ens assegura que les posicions que demanen més autogovern siguin majoritàries. Però em fa l'efecte que obrir el debat és un exercici cívic important, encara que després no es plantegi la reforma corresponent. És a dir, que s'ha de ponderar tot molt a l'hora de fer plantejaments més polítics i pensar que pot acabar malament, en el sentit que es retalli la situació actual. De fet, així ho ha dit Piqué i algun altre ministre...

—Més que uns advertiments, semblen amenaces, no, les de Piqué i companyia?

—Bé, aquesta és la correlació de força que hi ha avui. Però malgrat això, potser sí que val la pena córrer el risc.

—La tendència d'interpretar la Constitució pels successius governs espanyols ha estat cada cop més restrictiva pel que fa a l'autonomia política. Té sentit plantejar-se encara relectures més obertes de la Constitució o cal delimitar clarament un nou marc de relacions polítiques?

—Home, són dues estratègies diferents. Les dues, si tenen pes polític suficient, poden ser vàlides. Una visió de defensa que no cal modificar les normes perquè amb una simple relectura ja n'hi ha prou. Crec que això, en gran part, és així. Si es modifiqués el concepte de bases que s'ha utilitzat fins ara, per exemple, hi hauria un canvi completament radical de l'estat de les autonomies. És cert, però, que aquesta és una estratègia no gaire segura, perquè la interpretació depèn massa de les majories polítiques. Per això s'ha obert aquesta segona estratègia d'anar a fer canvis a les normes.

—Durant aquests vint-i-cinc anys, Espanya ha tingut governs de centre, esquerra i dreta, amb majories absolutes i relatives. En cap cas, mai no hi ha hagut una lectura de la Constitució generosa amb les autonomies, ni quan els partits

espanyols han necessitat suport de catalanistes o basquistes.

—El sistema de distribució de competències de l'estat es basa, en un 60 o 70%, en el binomi "bases-desenvolupament" [l'estat fixa les normes base i les autonomies en fixarien el desenvolupament]. Són conceptes tan elàstics que són jurídicament molt poc eficients com a criteris segurs per delimitar competències.

Els diferents partits que han governat l'estat han tingut una gran capacitat per interpretar aquests conceptes al seu favor. Per tant, significa interpretar el 70% de la fórmula que distribueix les competències en aquest país. I els òrgans que han de controlar com s'interpreten aquests conceptes, concretament el Tribunal Constitucional, han tingut moltes dificultats per dir què era o no constitucional, perquè, és clar, són conceptes tan amplis que és difícil que arribin a ser inconstitucionals.

—Això no debilita el mateix model constitucional que diuen que defensen?

—Clar, tot això ha portat a desconstitucionalitzar una mica el model. És a dir, l'estat de les autonomies ha quedat molt en mans dels que tenen la possibilitat d'interpretar aquests principis tan amplis i ambigus.

Aquest és un dels motius pels quals es pot dir que la nostra autonomia és de baixa qualitat i que, fins i tot, el concepte elemental d'autonomia política està qüestionat. Per això crec que, en el cas de Catalunya, seria bo que el nou Estatut concretés més les competències, per evitar que hi hagi massa marge d'interpretació.

—També es parla de reformar el Senat espanyol. Serviria de gaire?

—Home, sí que serviria. El que passa és que els criteris de participació de les comunitats autònomes en els òrgans i en les decisions de l'estat són un mecanisme important però, fins a un cert punt, complementaris a altres mecanismes que haurien de garantir l'autonomia política.

—Què entenem realment per autonomia política?

—De definicions d'autonomia política, se'n poden fer i se n'han fet moltes,

però possiblement n'hi ha tres que han tingut més acceptació. Una mica, són els que teníem en ment al 1976. El primer concepte era la capacitat de poder fixar polítiques pròpies en àmbits materials que tinguessin una certa importància. Sense aquesta, no hi ha autonomia política. I això avui ha quedat molt malmès. Aquesta capacitat de fixar polítiques pròpies avui està molt reduïda. Des de posicions pretesament realistes es diu que avui aquest concepte d'autonomia política és molt naïf, i que la capacitat de plantejar polítiques pròpies, pràcticament no la tenen ni els mateixos estats, ja que respon a instàncies supraestatals, etc. Els que defensen això afirmen que el concepte d'autonomia política que s'ha d'adoptar avui no és el de fixar polítiques pròpies, sinó el de participar en la decisió de les polítiques que fixa l'estat, Europa o altres instàncies.

Bé, personalment em resisteixo a creure que pugui existir una autono-

mia política de veritat, si només consisteix a participar en les decisions polítiques de l'estat. Accepto que aquesta definició pugui completar l'anterior [la capacitat de decidir polítiques pròpies], però no em sembla admissible dir que la substitueix. Per tant, si la reforma del Senat el convertís en una cambra de representació territorial, aconseguiríem una millora, però que només faria referència a un aspecte vinculat amb aquesta segona definició.

—Però no hi ha ni això, de moment?

—Sí. I i si la capacitat de decidir polítiques pròpies està sota mínims, el que és cert és que aquesta segona, la participació, tampoc no és que s'hagi desenvolupat a Espanya... No hi ha mecanismes de participació reals i autèntics.

—Però per aconseguir la plena representació en els àmbits de decisió de l'estat, caldria presència autonòmica al Tribunal Constitucional i als diversos organismes estatals, no?

s e t e m b r e

activitats

**CENTRE D'ACTIVITATS
MEDIAMBIENTALS**
Torredembarra
Passeig Colom 50 - Baix a Mar
43830 TORREDEMBARRA
TEL. i FAX: 977 841 672
catbohll@ajtorredembarra.org

DIUMENGE 7 DE SETEMBRE
Visita guiada sobre papallones dels Muntanyans.
09.00 h Sessió de formació: Sala Polivalent.
Organitza: GEPEC - Ecologistes de Catalunya.

DISSABTE 13 I DIUMENGE 14 DE SETEMBRE
Micro-cursat "Els mosquits, com trobar-los abans no ens piquin i quin és el millor mètode per a controlar-los".
18.00 h Sessió de formació: Sala Polivalent.
Organitza: GEPEC - Ecologistes de Catalunya.

DIMARTS 16 DE SETEMBRE
DIA MUNDIAL DE LA CAPA D'OZO.
Concurs de presentacions d'audiovisuals de conscienciació.
20.30 h Projeccions: Sala Polivalent.
Organitza: GEPEC - Ecologistes de Catalunya.

DEL DIVENDRES 19 DE SETEMBRE AL DIVENDRES 3 D'OCTUBRE
Curs pràctic d'ornitologia.
20.30 h Dies 19, 26 i 3: Audiovisual i sessió de formació: Sala Polivalent.
Dies 20, 27 i 28: Sortides de camp.
Organitza: GEPEC - Ecologistes de Catalunya.

DISSABTE 20 DE SETEMBRE
**II TROBADA DE L'ENERGIA SOLAR,
DE L'ESTALVI I L'EFICIÈNCIA ENERGÈTICA.**
Exposicions, xerrades i debats.
Tallers: de 12.00 h a 14.00 h i de 16.00 h a 20.00 h.
Xerrades: de 18.00 h a 20.00 h.
Organitza: Ecologistes en Acció i Regidoria de Medi Ambient.
Patrocina: Generalitat de Catalunya.
Departament d'Indústria, Comerç i Turisme.
Institut Català d'Energia.

*Per participar en algun taller l'únic rebre informació:
Tel. 577 540 025 - Ext. 212 | Elisenda)
De dimarts a divendres, de 10.00 h a 14.00 h.
e-mail: aiguarre@ecologistesenaccio.org*

TORREDEMBARRA

AJUNTAMENT DE TORREDEMBARRA
REGIDORIA DE MEDI AMBIENT

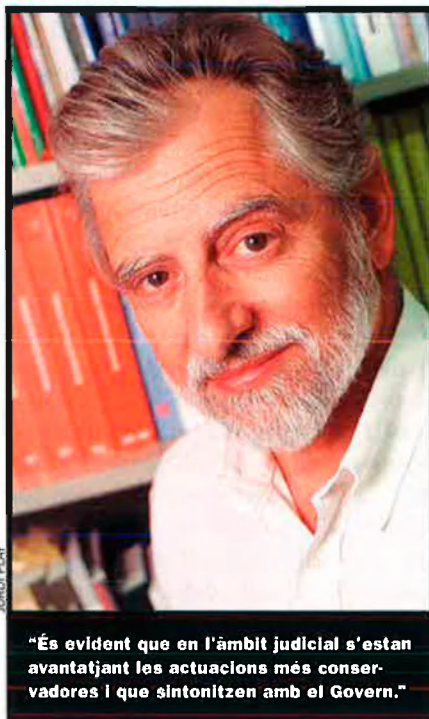
—Clar, l'òptim seria que la reforma no només es referís al Senat, sinó que també hi hagués una participació en l'elecció dels membres d'òrgans constitucionals com el Tribunal Constitucional, el Consell General del Poder judicial... I també a tota una sèrie d'organismes que han assumit competències que eren de les comunitats autònomes, sobretot en l'àmbit econòmic. Per exemple, el Banc d'Espanya ha assumit competències en l'àmbit financer, amb el tema d'obertures de bancs i caixes, etc. O la Comissió Nacional del Mercat de Valors, les comunitats autònomes tenien competències en borsa...

—Parlàvem d'un tercer aspecte que defineix l'autonomia política...

—Sí, el de si la capacitat de decisió política i administrativa està garantida constitucionalment. I, en el nostre sistema actual, tampoc no es pot dir que això es garanteixi perquè, com deia, hi ha uns criteris tan amplis i tan ambigus que porten al fet que, en part, el model no està constitucionalitzat, sinó que depèn de la definició que en cada moment donin els equilibris polítics.

—Quan queden buits aquests tres eixos que diu que defineixen autonomia política [capacitat de gestionar polítiques pròpies, representació en els espais de decisió de l'estat i garantia constitucional d'aquesta autonomia política], què és el que queda, doncs?

—Home, tot cal matisar-ho molt, però queda una autonomia essencialment administrativa. És a dir, que el que fixa les polítiques és l'estat, fins al detall: en política sanitària, educativa, agrària, industrial... I per a les autonomies queda tot reduït als marges que et deixen, i que no són polítiques globals. Tot és molt complex i matissable, i que l'administració estricta també és poder és innegable. Però el poder polític és executar polítiques globals. Són coses d'una qualitat diferent. Repeteixo allò d'autonomia àmplia —és evident— però de baixa qualitat. També s'ha de dir, al costat d'això, que s'ha avançat molt. Per exemple, ha arrelat la idea de les autonomies en la cultura política espanyola. Hi ha es-

“És evident que en l'àmbit judicial s'estan avantatjant les actuacions més conservadores i que sintonitzen amb el Govern.”

tadístiques, en aquest sentit, molt significatives. Malgrat que també és cert que una cosa és que s'hagin acceptat i l'altra que s'hagi acceptat la idea que la pluralitat és positiva i que no cal que tot sigui unitari...

—Potser aquest és el problema de fons, el pluralisme, és a dir, la imposició d'Espanya, entesa com a nació única, que mai no ha pogut assumir l'existència d'altres nacions dins l'estat?

—Sí. En realitat, l'Espanya de les autonomies sorgeix per un problema polític i per intentar fer encaixar aquestes nacions —nacionalitats, en diu la Constitució— de dins de l'estat. Aquest ha estat un tema sempre pendent i que des del començament de l'estat espanyol sempre ha estat mal resolt.

I bé, després de vint-i-cinc anys s'ha avançat molt, però des del punt de vista de l'encaix d'aquestes nacionalitats, no. Al País Basc no està resolt, el problema. I a Catalunya, totes les forces polítiques tret d'una estan proposant reformes de l'Estatut. Tot això vol dir que aquest problema encara no s'ha acabat d'encaixar bé.

—La mateixa Constitució ja és confosa, perquè parla de “nacionalitats” per no haver de dir “nacions”. No és ja en aquesta base, el problema?

—És possible que en gran part respongui a això. Tenen la percepció que no hi pot haver cap àmbit material competencial en el qual l'estat no pugui arribar, fixant polítiques, etc. Sí que hi ha una certa reticència a acceptar el pluralisme. Des de les institucions estatals els sembla realment que no pot funcionar l'estat si no hi ha aquest tractament unitari. A ells, els sembla absolutament fonamental; en canvi, a nosaltres, no. Potser sí que en el fons el problema és la concepció que ells tenen de nació espanyola.

—Ara està absolutament candent el conflicte entre el Parlament basc i l'executiu espanyol, amb el suport del Consell General del Poder Judicial. Té la percepció que la separació entre el poder executiu i el judicial s'està desdibuixant?

—Amb el tema dels fiscals sembla clar que sí... Crec que sí que sembla evident que en l'àmbit judicial s'estan avantatjant les actuacions més conservadores i que sintonitzen amb les posicions del Govern.

Ara, que això vulgui dir que hi hagi una interferència directa del Govern?, no ho sé...

—Dues dècades enrere el Tribunal Constitucional va tombar la LOAPA, una llei pactada entre UCD i PSOE, nascuda després del 23-F, que pretenia retallar les competències de les autonomies. Tenint en compte com evolucionen les coses, el Tribunal Constitucional actual aprovaria una llei igual?

—Jo he de ser molt prudent en jutjar la possible actuació dels meus excompans, i la veritat és que no ho sé. No ho sé, si la LOAPA avui l'aprovaria o no, el Tribunal Constitucional. Deixem-ho així... Tot i que, observant la jurisprudència, potser és avui menys autonomista.

—Si finalment aquest debat constitucional es nega, les parts constituents queden alliberades d'aquest pacte, és a dir, això significa el trencament d'aquell pacte constitucional, a la llarga?

—Des del punt de vista jurídic, no. Simplement voldrà dir que no s'haurà tingut prou força política per obrir el debat.

Enric Rimbau